

Ranskalaisilla on suurjuojien vankka maine. Viiniä joka aterialla, olutta janoa sammuttamaan, aperitiivin aikaan pastista tai, kuten nykyään, viskiä. Puhumattaakaan kahvin ohella nautituista lasillisista.

Ranska on myös ennätysten maa. Yksi bistro 200—250 asukasta kohden. Esimerkiksi Saksan liittotasavallassa alkoholin anniskelupaikkoja on yksi 300—350 asukasta kohden.

Vuonna 1975 ranskalaiset käyttivät 104 litraa viiniä asukasta kohden. Viinin kulutus on nykyään lievästi vähenemään päin, aperitiivien ja vahvempien juomien taas kasvamassa. Ranskassa alkoholin kulutus on puhtaaksi alkoholiksi muunnettuna vuosittain n. 9 milj. hehtolitraa. Huikea määrä sekin.

Vuonna 1972 tehdyn tilaston mukaan Ranska kirjaa vuosittain 35 000 alkoholin aiheuttamaa kuolemantapausta. Tähän lukuun sisältyy maailmanennätys: 18 000 maksakirroosiin kuollutta vuodessa.

Alkoholista johtuvien mielenterveyshäiriöiden vuoksi maassa suljetaan laitoksiin vuosittain 35 000 ihmistä. Sekin lienee maailmanennätys.

Miksi juodaan?

Mikä saa ranskalaisen juomaan? Tai tarkemmin, mitkä ovat ne jokapäiväiset tilanteet, jotka saavat ihmiset tarttumaan näinkin hanakasti lasiin? Vastaus on yhtä moniselitteinen kuin kädenliike ranskalaisen kahvilan sinkillä ballon de rougen äärellä: melkein mikä hyvänsä. . .

Kaikki syyt ovat yhtä hyviä, todetaan tutkimuksessa, jonka on suorittanut Mic-

helle de Vulpianin johtama yksityinen mielipidetutkimusinstituutti COFREMCA tukijanaan Comité National de Défense Contre l'Alcoolisme (Kansallinen alkoholisminvastustamiskomitea), Ranskan sosiaalishallinnon rahoittama julkinen elin.

COFREMCA:n tutkijat lähtivät hakemaan vastausta ympäri Ranskaa 2 000 kyselylomakkeen ja 40 yksityiskohtaisen haastattelututkimuksen avulla. Tulokset julkaistiin tämän vuoden helmikuussa.

"Uskomattomat määrät alkoholia kulutetaan ilman sen kummempaa motivaatiota", sanoo Michelle de Vulpian. "Erityisesti meitä hämmästytti se suuri määrä alkoholia, joka nautittiin päivän kuluessa ja viikon varrella vain pelkän tavan vuoksi, rutiiniin kuuluvana asiana tai sitten vieraanvaraisuuden ja kohteliaisuuden vuoksi." . . . "Tämän perusteella voisi päätellä, että alkoholistiksi tulemiseksi ei välttämättä tarvita mitään erityisen suuria ongelmia", toteaa de Vulpian.

Kyselytutkimuksen otos oli edustava: mukana oli ranskalaisia absolutisteista alkoholisteihin. Muutamille haastateltaville annettiin käyttöön nauhuri, jolla heidän oli määrä nauhoittaa tuntemuksiaan silloin kun heidän teki mieli ottaa lasillinen.

Juomisen motiivit olivat usein ristiriitaisia. Jotkut joivat, koska olivat onnellisia, jotkut koska olivat surullisia. Jotkut joivat ollakseen tulematta liian onnelliseksi ja pysyäkseen "normaalimassa" surullisuuden tilassa. Jotkut vastuunalaisessa asemassa olevat joivat, koska olivat vastuunalaisessa asemassa, ja työttömät

joivat siksi, että olivat työttömiä.

Lasillinen otettiin myös junamatkan alkaessa, työtä alettaessa tai siksi, että oli tehty hyvin töitä. Lasia kallistetaan pitkin vuotta, rentoutumisen vuoksi, ja lomilla siksi, että lomalla pitää käyttää tilaisuutta hyväkseen, kun vihdoinkin saa juoda. "Ja sunnuntaisin, sehän on selvä, otetaan aperitiivit."

Yksinäiset juovat yksinäisyyttään, pitääkseen moraaliaan yllä. Seurassa juodaan tunnelman kohottamiseksi. Juodaan myös siksi, ettei alkoholia tarvitsisi sen kummemmin miettiä.

Jotkut juovat, koska tuntevat syyllisyyttä siitä että juovat. Juodaan, jotta unohdettaisiin että juodaan.

"Näyttää siltä, että alkoholi on vastaus moniin ärsykkeisiin, jotka voivat olla joko toistensa kanssa ristiriidassa tai ainakin hyvin erilaisia. Jotkut juovat säilyttääkseen jonkin sisäisen jännitteen, olipa se sitten myönteinen tai kielteinen, tai sitten murtaakseen tuon jännitteen, joka myös voi olla joko myönteinen tai kielteinen", sanoo de Vulpian.

Useimmat juomarit kehittyvätkin hyviksi oman mielentilänsä manipuloijiksi alkoholin avulla. He juovat päästäkseen tiettyyn humalatilaan. Erityistä arvoa pannaan sille, että todella tiedetään omat rajat ja ettei niitä ylitetä.

"Todelliset suurjuomarit, joita haastatelimme, olivat erityisen ylpeitä siitä, etteivät he koskaan tulleet humalaan. He olivat oppineet tuntemaan oman humaltumisensa rajat, ja jos he alkavat illan kuluessa tuntea ylittäneensä tuon rajan, he lakkaavat juomasta. He aloittavat kuitenkin uudelleen vielä saman illan kuluessa, kun tuntevat, että pää alkaa selvitä."

"Tämä on yksi nykyisen viski-innostuksen syitä Ranskassa", sanoo de Vulpian. Suurjuomarit väittävät sen olevan juoman, jonka kanssa ei koskaan tule yllätyksiä omaa humalatilaa arvioitaessa.

Juhlissa ja illanvietoissa myös kohtuullisemmin juovat arvostavat kykyään arvioida oma päihtymyksensä. Jokainen yrittää saavuttaa samanlaisen keventy-

neen mielentilan, ja jos joku vieraista tuntee olevansa muita selvempi, hän ryhtyy juomaan lisää, jotta humalaisemmat vieraat olisivat hänestä siedettävempiä.

Kolme neljäsosaa ranskalaisista asettaa itse jonkinlaisen rajan omalle juomiselleen — ei esimerkiksi joka päivä lasillista. COFREMCA:n tutkimuksen mukaan erityisesti henkisen työn tekijät varovat juomasta ennen jotakin tiettyä kellon aikaa illalla. "Jos nyt haluaisitte tarjota Ranskassa jollekin tällaisen tietyn ihmisryhmän edustajalle lasillisen, hänen ensimmäinen reaktionsa olisi katsoa kelloa."

Tällaiset itse asetetut rajat johtuvat vain siitä, että ne vaimentavat omaatuntoa. Itse asiassa rajat ovat sellaisia, etteivät ne estä näitä juojia juomasta kaikkea sitä, minkä he muutenkin joisivat. "Itse kukin näistä rajanvetäjistä vielä höllentää entisestään rajojaan, sitä mukaa kun juomisesta on tullut tapa ja päihtymiseen tarvitaan entistä enemmän alkoholia", sanoo de Vulpian.

Näille omantunnonjuojille on myös viski osoittautunut hyväksi ratkaisuksi, samoin kuin niille, jotka tietoisesti manipuloivat päihtymystään. Syy on se, että harvat ranskalaiset pitävät viskin mausta ja että tämä toteamus rauhoittaa heitä.

"Kun Ranskassa ennen juotiin hyviä viinejä ja konjakkia, sitä pidettiin juomientuntijoiden herkutteluna, vaikka itse asiassa sekin juominen kätki alleen muita motiiveja." Nyt ranskalaiset — ja erityisesti ne ryhmät, joita pidetään muodikkaitten tapojen luoja ja joiden käyttäytymistä seurataan — tunnustavat käyttävänsä alkoholia samalla tavoin kuin lääkettä.

Juomisen rajat ja alkoholivalistus

Virallinen alkoholipolitiikka on yrittänyt iskostaa ranskalaisten mieliin muutamia juomisen rajoja. Useimmiten siteerattu on Le Haut Comité d'études et d'information sur l'alcoolisme -järjestön suositus: Enintään puoli litraa alkoholipitoisuudeltaan 10-prosenttista viiniä päivässä nai-

sille. Hiukan enemmän istumatyötä tekeville miehelle. Ruumiillista työtä tekeville miehelle korkeintaan kolme neljänneslitraa viiniä päivässä. Siinä kaikki. Ei koskaan aperitiivejä, ei ruoansulatusta edistäviksi sanottuja alkoholijuomia eikä ryyppyiltoja bistrossa. Eikä koskaan alkoholia alle 18-vuotiaille.

Yleisesti ranskalaiset lääkärit ovat sitä mieltä, että näiden rajojen sisällä pysyttäessä alkoholista ei ole haittaa. Suositusta pidetään kuitenkin ankarana ottaen huomioon ranskalaisten juomatavat.

Mikäli kaikki 53 miljoonaa ranskalaista todella eläisivät tämän suosituksen mukaan, vuosittain kulutetun alkoholin määrä puhtaaksi alkoholiksi muunnettuna olisi laskelmien mukaan kuitenkin suurin piirtein sama kuin nykyäänkin. Tilastollisesti ranskalaiset eivät siis ole ryyppykansaa. Todellisuudessa alkoholismi on Ranskan kolmanneksi tuhoisin kansansairaus sydäntautien ja syövän jälkeen.

COFREMCA:n tutkimus viittaa myös siihen, että muutamat nykyään vallitsevat käsityksen juomisesta ja alkoholismista eivät pitäisikään paikkaansa.

Useimmat haastatelluista kielsivät juoneensa yksin. Kun heiltä kuitenkin kysyttiin tarkemmin edellisen päivän juomisesta, osoittautui, että he olivat sittenkin juoneet yksinään. Samoin haastateltavat, jotka ehdottomasti ensin kielsivät juovansa liikaa, usein myönsivät liian alkoholin käyttönsä haastattelijan "tunnustaessa" olevansa itse huolissaan omasta juomisestaan.

Tutkimuksen yhtenä menetelmänä oli se, että haastattelijat seurasivat tutkittavia ja rekisteröivät näiden päivittäisen alkoholin kulutuksen. Kun haastateltavien antamia tietoja verrattiin mukana seuranneen tutkijan muistiinpanoihin, tuloksena oli, että haastateltavat olivat useimmissa tapauksissa joko aliarvioineet tai tietoisesti valehdelleet päivittäisen juomisensa määrän.

Viime vuosina Ranskassa tehdyillä tutkimuksilla on yritetty tarkalleen määrittää se, minkälaiset alkoholimäärät aiheuttavat esimerkiksi maksakirroosin.

Useimmiten siteeratun tutkimuksen mukaan naisten maksakirroosin vaara lisääntyy, mikäli naiset juovat enemmän kuin kolme neljänneslitraa viiniä päivässä. Tämä tutkimus on perustunut niihin tietoihin, joita naiskirrootikot ovat itse antaneet alkoholin kulutuksestaan.

"Voi olla, että naiset todellakin ovat paljon herkempiä alkoholille kuin miehet, mutta on myös mahdollista, että naiset aliarvioivat omaa kulutustaan enemmän kuin miehet", sanoo de Vulpian todeten samalla, että mitä enemmän syyllisyyttä joku tuntee juomisestaan, sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän aliarvioi juomisensa määrää.

Tutkimuksen mukaan absolutistit ovat sellaisia, jotka ovat yrittäneet muiden tavoin manipuloida omaa mielentilaansa alkoholilla mutta jotka ovat epäonnistuneet, koska heidän reaktionsa alkoholiin ovat olleet liian voimakkaita. He ovat joko tulleet rajusti pahoinvoiviksi tai heidän on ollut mahdotonta kontrolloida omaa käyttäytymistään alkoholin vaikutuksen alaisena.

"AA-liikkeen teoria on hyvä, koska se auttaa poistamaan moraalista häpeämerkkiä alkoholismista. Meidän tutkimustulostemme mukaan näyttäisi kuitenkin siltä, että juuri absolutistit ovat erityisen herkkiä alkoholille ja että juuri terveistä juomareista tulee alkoholisteja."

Myös alkoholisminvastaisten kampanjoiden järjestäjille tutkimus antanee uutta ajattelemisen aihetta. Tutkimuksen mukaan jopa pelkän alkoholi-sanan kuuleminen — melko kielteisessäkin yhteydessä — sai ihmiset haluamaan lasillista.

Itse haastattelijoistakin useimmat jouduivat toteamaan alkoholin kulutuksensa lisääntyneen haastattelukierrosten aikana. Kotonaan haastatellut tarjosivat yleensä haastattelijoille alkoholia. Myös tutkimustietojen yhteenvetoja tehdessään haastattelijat sanoivat kaivanneensa alkoholia tavallista useammin.

Tarkoittaako tämä sitten sitä, että kaikki alkoholisminvastaiset tiedotuskampanjat ovat tuomittuja epäonnistuu-

maan? Eivät välttämättä, sanoo de Vulpian. Hänen mielestään suurin virhe näissä kampanjoissa on tähän asti ollut alkoholismin kaikkein synkimpien puolien esiinvetäminen — perheen pahoinpitelyt, sillan alle joutuminen, maksakirroosi. Tällainen sanoma kuitenkin torjutaan helposti: "Ei koske minua." Samasta syystä vuosien päässä olevasta maksakirroosin riskistä puhuminen ei tehoa, koska "kirroosin saavat muut, en minä".

de Vulpianin mukaan tehokasta on juomisen jokapäiväisten haittojen esiintuominen. "Tehokasta on sanoa: alkoholi aiheuttaa onnettomuuksia. Se uskotaan. Tai kun todetaan, että ilman alkoholia olo on parempi. Sekin tehoaa."

Mutta kaikkein tehokkaimmin ranskalaisiin vedotaan yksinkertaisesti näin: alkoholi lihottaa. Yksi harvoja tutkimukseen⁷ osallistuneista, joka oli kokonaan lopettanut alkoholin käytön, oli muuan menevä ja menestyvä mies. Hän oli lopettanut juomisen näyttääkseen paremmalta uimapuvussa.

Kirjallisuus

L'alcool. Fiche pratique no. 7. La Libération -lehti 22. 2. 1977

COFREMCA et Comité National de Défense Contre l'Alcoolisme. L'alcool et le temps. Février 1977

COFREMCA et Comité National de Défense Contre l'Alcoolisme. Projet d'étude sur les mécanismes d'évolution dans la consommation de boissons alcoolisées. Novembre 1975

Dutch Distillers Association. Hoeveel alcoholhoudende dranken worden er in de wereld gedronken. Produktschap voor Gedistilleerde Dranken, Schiedam, Nederland 1976

Faurobert, Louis: L'alcool et l'alcoolisme. Collection "Mouche", Editions Joël Bodin 1975

Le Haut Comité d'études et d'information sur l'alcoolisme. Referoitu L'Express-lehdessä 7. 3. 1977

Que Choisir -aikakauslehti, maaliskuu 1977.